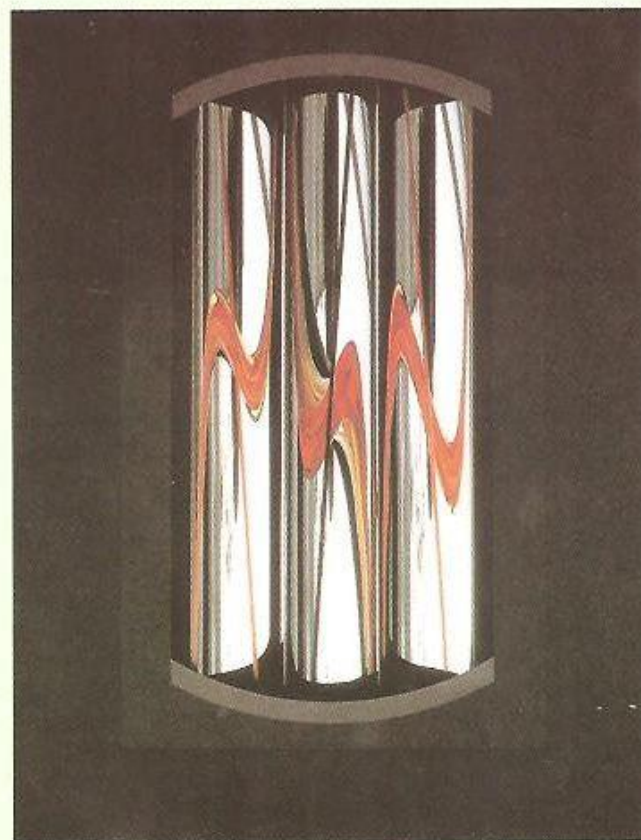

Poselství pohybu a světla

Milan Dobeš

(*1929 v Přerově)

Klasickou malbu vystudoval Milan Dobeš na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě. Tady v letech 1951-56 postupně studoval u prof. Čemického, Hoffstädtera a Millyho. Po absolvování školy zůstává trvale v Bratislavě. Zde maluje impresionistické obrazy, díla, která se ještě v polovině padesátých let hlásí k tradici zobrazujícího umění. Podoby starého města, bratislavská tržiště, Rybné náměstí, atmosféra a barvy města a jeho nálady se stávají zdrojem emotivního a vizuálního zážitku, který proměňuje na iluzi malířské reflexe těchto stavů a situací.

Milan Dobeš maluje v časech tvrdých požadavků na umění socialistického realismu jakousi opožděnou poctu impresionismu a zároveň si uvědomuje, že pohled na klasiku výtvarné moderny nemůže být jednostranný a v protikladu k minulosti musí vidět i světlo a pohyb budoucího. Jeho motivy města se postupně modernizují. Ne zrakové vnímání, ale proces abstrahování

◀ Kinetický reflexní reliéf, 1993

▼ Pohyb prostoru XX, 1992. Světelně-kinetický objekt.

▲ *Reflexní reliéf 1986*

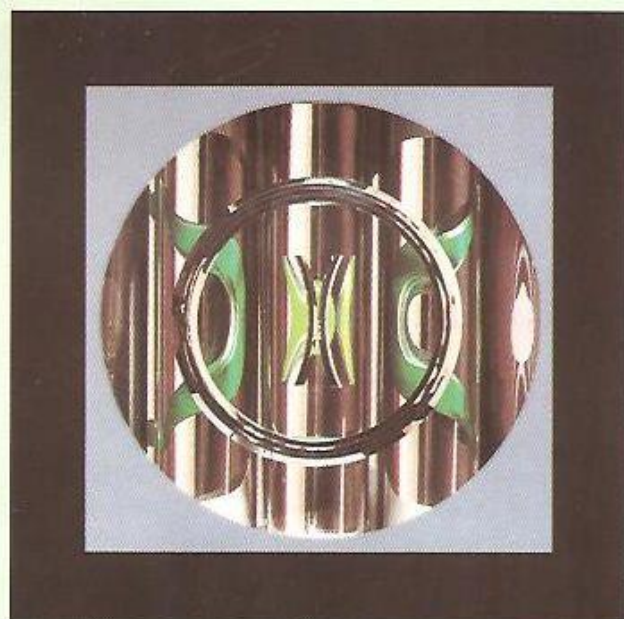
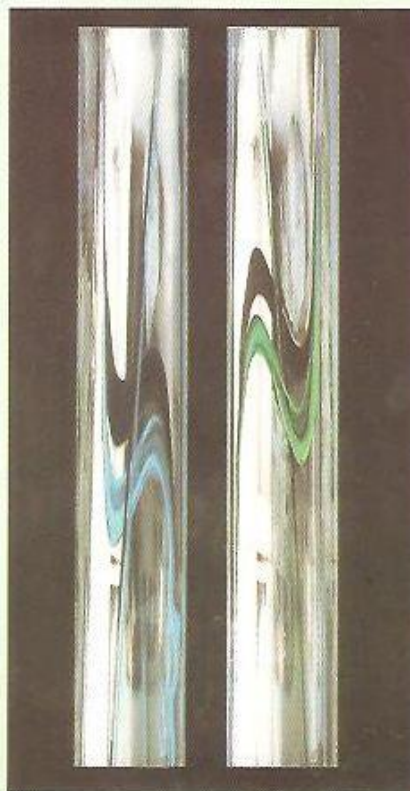
znamená průnik k podstatám skutečnosti. Vedle starého mistra Slavička nachází nového modernistu Františka Kupku. Jeho obrazy přestávají být ilustraci vnějšího povrchu a v hloubkách nitra se snaží zachytit a vyjevit podstatu. Tu objevuje ve fenoménu pohybu. V pozdějším Manifestu dynamického konstruktivismu píše: "Pohyb je základní podmínkou existence všeho. Pohyb je život. Zobrazovat pohyb znamená zobrazovat život". Do tohoto nového moderního života vstoupil umělec konstruktivismu a vizuálně-kinetických médií Milan Dobeš na začátku šedesátých let.

Fenomény pohybu a světla nespojujely však jen s ranou malířskou tvorbou Milana Dobeše. Pohyb a rytmus souvisely i s jeho působením tanečníka a scénografa v experimentální baletní skupině Vysokoškolského uměleckého souboru (1956-60). Byly přítomny i v projektu polmuzického Divadla vidění, na kterém spolupracoval s malířem Ernestem Špitzem (kolem roku 1956). Souvisely též s jeho vztahem k hudbě a postupně se prohlubující filozofickou orientací, která zkoumala fenomény chaosu a řádu jako dva základní principy bytí tohoto světa a vesmíru a vědomí člověka v jeho jistotách, nepokoji a hledání.

Od roku 1960 vznikají nová díla Milana Dobeše. Konstruktivistické kompozice, kinetické (pulzující) objekty, op-artistické malby a grafiky, skleněné majáky, optická světla a koláže, pohyblivé struktury i

Pohyb barev IV. 1994 Kinetický reflexní reliéf ►

kinetické reflexní reliéfy. K dílům a objektům komorního charakteru se brzy přidaly monumentální realizace v architektuře a prostředí doma (Piešťany, Bojnice, Sliač, Bratislava, Praha, Turčianske Teplice, Košice a j.) a v zahraničí: Argentina, Uruguay, Švédsko, Německo a j. Milan Dobeš se velice rychle stal uznávanou špičkovou osobností světového umění vizuálně kinetického. Pořádá mnoho individuálních

Reflexní reliéf 1986 ▲

výstav, je zastoupen na světových výstavách kinetismu v nejvýznamnějších publikacích o abstraktním a kinetickém umění (F. Popper, U. Kultermann, M. Ragon). S úspěchem reprezentoval Milan Dobeš Československo na světových výstavách Expo 1969 v Osace a Expo 1992 v Seville.

K nejpůsobivějším, monumentálním a široce spektrálně působícím aktivitám Milana Dobeše patřily jeho světelně kinetické a hudební programy. V roce 1970 vytvořil program Pulzující rytmus a Kinetická věž (s uplatněním světla a prouděním vzduchu) v Piešťanech. V červenci 1971 vznikl cyklus programů komponovaných pro symfonické skladby, realizovaných za účasti orchestru American Wind Symphony v Pensylvánii, West Virginii, Ohio, Kentucky a New Yorku.

Vizuální působnost všech objektů a děl Milana Dobeše je primární. Je základním signálem, majákem, který nám přináší světlo a pohyb je zároveň magnetem, který nás v rytmu tohoto pohybu a "hájemství" světla drží. Neméně důležitá je však i filozofie a psychické působení těchto magických děl. Vede nás zákonitě k úvahám o přítomnosti pohybu a světla v základních elementech našeho světa - v hmotě, prostoru a v čase. Vždyť i krásný a démonický čas má svůj neustálý pohyb, svá světla, stíny a tmu, přes kterou pronikají paprsky majáků Milana Dobeše, přinášejíci všem vidícím, ale i nevidícím poselství jasu a naděje.

Bohumír Bachratý

Foto: archiv